

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΥΜΗΣ

Εἰς τὸ τμήμα χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης εὐρίσκονται οἱ ὑπ' ἀριθ. 2908, 2909 καὶ 2910 πολυσέλιδοι κώδικες¹, οἱ ὅποιοι, κατὰ τὴν σχετικὴν ἔνδειξιν, προέρχονται ἀπὸ τὴν Δωδεκάνησον. Εἰδικώτερον καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι κώδικες, ὅπως φαίνεται ἀπὸ βιβλιογραφικὰ σημειώματα, πὺν ὑπάρχουν εἰς αὐτούς, προέρχονται ἀπὸ τὴν Σχολὴν Σύμης², ἡ ὁποία ἐπεκράτησε νὰ ἀποκαλεῖται Σχολὴ τῆς Ἁγίας Μαρίας, ἐπειδὴ ἐστεγάζετο καὶ ἐλειτούργει εἰς τὰ κελλιὰ τῆς ὁμωνύμου ἱερᾶς Μονῆς.

Οἱ κώδικες αὐτοί, οἱ ὅποιοι διατηροῦνται εἰς πολὺ καλὴν κατάστασιν, ἀνάγονται εἰς τοὺς προεπαναστατικούς χρόνους καὶ συγκεκριμένως εἰς τὰ ἔτη 1794 ἕως 1810, εἶναι δὲ μαθηματάρια καὶ περιέχουν κείμενα ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ πεζογράφων καθὼς καὶ πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἁσματικούς κανόνας καὶ ἄλλα κείμενα, ποιητικὰ καὶ πεζά, βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν λογίων. Ὅλα αὐτὰ τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι ἀπετέλουν μέρος τοῦ ἀναλυτικοῦ, ὅπως θὰ ἐλέγαμεν σήμερον, προγράμματος τῆς Σχολῆς, εἶναι ἡρμηνευμένα κατὰ τὴν «ψυχαγωγικὴν» μέθοδον, σύστημα μὲ τὸ ὁποῖον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐδιδάσκοντο τὰ κείμενα.

Ὁ μελετητὴς τοῦ περιεχομένου τῶν κωδικῶν αὐτῶν εὐκόλως καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ Σχολὴ Σύμης, ἐξ ἐπόψεως προγράμματος καὶ εἰδικώτερον ἐξ ἐπόψεως διδασκομένων κειμένων, ἦτο εὐθυγραμμισμένη πρὸς τὰ φημισμένα μορφωτικὰ κέντρα τοῦ δούλου Γένους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἔτσι δὲ ἐξηγεῖται ἡ εἰς τὴν Σχολὴν αὐτὴν μαθητεία προνομιούχων διανοιῶν. Τὸ γεγονός ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι ὁ πολὺς Κωνσταντῖνος Βαρδαλάχος εὔρεν

1. Τὴν πληροφορίαν μοῦ τὴν εἶχε δώσει ὁ καθηγητὴς κ. Λίνος Πολίτης.

2. Πρβ. τὰ ἀκόλουθα τρία σημειώματα: 1794 *Δεκεμβρίου 12 Σύμη*, σ. 53 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2908 κώδικος. *Τέλος τῆς Γαλεομνομαχίας καὶ τῷ Θεῷ δόξα· γραφθεῖσα δὲ καλῶς διὰ χειρὸς Μιχαὴλ ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς τῶν Συμαίων χώρας...*, σ. 68 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2909 κώδικος. *Τέλος τοῦ περὶ τῶν Φώτων τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγου 1802 Ἰουνίου ζ'*, παραδοθέντος παρὰ διδασκάλου *Κερκυραίου Γερασίμου ἐν τῷ τῆς Σύμης σχολείῳ ἐν ἔτει ,αηβ' (= 1802)*, σ. 816 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2910 κώδικος.

ικανοποίησιν εἰς τὴν Σχολὴν Σύμης¹, ὥστε νὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς του εἰς αὐτὴν καὶ μάλιστα μὲ τοιαύτην ἐπάρκειαν, ὥστε νὰ καταστῇ ἱκανὸς νὰ παρακολουθήσῃ ἀνωτέρας σπουδὰς εἰς τὸ φημισμένον Πανεπιστήμιον τῆς Padova, ἀποδεικνύει τὴν ὀρθότητα τοῦ ἀνωτέρω συμπεράσματος.

Ἄλλ' ἡ μαθητεία τοῦ Βαρδαλάχου εἰς τὴν Σχολὴν Σύμης καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ παρακολούθησις ὑπ' αὐτοῦ ἱατρικῶν καὶ φυσικομαθηματικῶν σπουδῶν εἰς Πανεπιστήμιον τῆς Εὐρώπης ἀποδεικνύει καὶ κάτι ἄλλο. Ὅτι δηλαδή εἰς τὴν Σχολὴν Σύμης, κατὰ τὰ ἔτη τῆς φοιτήσεως τοῦ Βαρδαλάχου, ἐδιδάσκοντο καὶ μαθήματα, τὰ ὅποια ὠδήγουν εἰς σπουδὰς θετικῶν ἐπιστημῶν, πρᾶγμα ποὺ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐγένετο μόνον εἰς τὰς πλέον ὀνομαστάς καὶ τὰς πλέον προοδευτικὰς σχολὰς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται, νομίζω, πῶς ἐγεννήθη εἰς τὸν Βαρδαλάχον ἡ ἔφεσις διὰ τοιαύτας σπουδὰς καί, τὸ σπουδαιότερον, πῶς ἀπέκτησεν οὗτος τὴν ἀναγκαίαν προπαιδεῖαν διὰ τὰς σπουδὰς ταύτας.

Ἄφοῦ ὅμως τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ πνευματικὴ στάθμη εἰς τὸ ἀξιόλογον αὐτὸ μορφωτικὸν κέντρον τῶν νοτιῶν Σποράδων, ἄφθονα πρέπει νὰ ὑπῆρξαν τὰ κατάλοιπα τῆς διδακτικῆς ἐργασίας, ποὺ συνετελεῖτο εἰς αὐτό. Οἱ τρεῖς κώδικες τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης πιθανὸν νὰ ἦσαν οἱ πλέον ἐμπορευσιμοί, ἐπειδὴ δὲν παρουσιάζουν κομμένα φύλλα καὶ χάσματα, ἐπειδὴ περιέχουν πολύχρωμα καὶ μονόχρωμα κοσμήματα κεκοσμημένα ἐπίτιτλα καὶ ἀρχικά καὶ γενικῶς ἐπειδὴ εὐρίσκονται εἰς πολὺ καλὴν κατάστασιν· κώδικες ὅμως τῆς ἰδίας προελεύσεως καὶ μὲ τὸ ἴδιον ἢ παρόμοιον μὲ αὐτοὺς περιεχόμενον πρέπει νὰ εὐρίσκονται εἰς δημοσίαις, μοναστηριακάς καὶ ιδιωτικὰς βιβλιοθήκας τῆς νήσου ἧ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς.

1. Ὁ Κωνσταντῖνος Βαρδαλάχος, πρὸ τῆς φοιτήσεώς του εἰς τὴν Σχολὴν Σύμης, εἶχε μαθητεύσει εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κυπριανοῦ ἰδρυθεῖσαν Ἑλληνικὴν Σχολὴν Καΐρου, εἶχε δὲ διδάσκαλον τὸν ἐκ Κερκύρας ἱερομόναχον Γεράσιμον, τὸν ὁποῖον εἰς δύο ἀπὸ τοὺς κατωτέρω περιγραφομένους κώδικας εὐρίσκομεν διδάσκαλον εἰς τὴν Σχολὴν Σύμης μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Κυπριανοῦ, πατριάρχου Γερασίμου, κατάργησιν τῆς Σχολῆς Καΐρου. Ἡ κατάρτισις, τὴν ὁποῖαν ὁ Βαρδαλάχος ἀπεκόμισεν ἀπὸ τὴν φοιτήσιν του εἰς τὴν σχολὴν Καΐρου, ὑπῆρξεν ἀξιόλογος. Διὰ νὰ ἀποδείξουν τοῦτο οἱ βιογράφοι του, ἀναφέρουν ὅτι ὁ διδάσκαλός του Γεράσιμος, ἐκφωνήσας ποτὲ πανηγυρικὸν λόγον ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος, «δὲν ἀπηξίωσε νὰ ὁμολογήσῃ καυχώμενος ὅτι οὗτος ἦτον πόνημα τοῦ νέου Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου, ὅστις, διὰ τὸ ἄτολμον τοῦ ἥθους του δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἐκφωνήσῃ αὐτός». Πρβ. Γ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ, Βιογραφία Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου, ἐν: Ξενοφάντος Κύρου Παιδεία καὶ Κύρου Ἀνάβασις μεταφρασθεῖσαι καὶ διὰ σημειώσεων ἐξηγηθεῖσαι ὑπὸ Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου, Ἀθῆναι 1845, τ. Α', σ. οζ' - π'. ΞΕΝΟΦ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ, Γεωργίου Γενναδίου βίος, ἔργα, ἐπιστολαί, Παρίσι 1926, τ. Β', σ. 447, καὶ ΕΛΕΝΗΣ ΕΚΟΥΚΚΟΥ, Κωνσταντῖνος Βαρδαλάχος, Ἀθῆναι 1964, σ. 125 - 128 (ἀνάτυπον ἀπὸ τὰ Byzantinisch - Neugriechische Jahrbücher).

Αί σκέψεις αὐταὶ μὲ ὠδήγησαν νὰ ἐνεργήσω συστηματικὴν ἔρευναν εἰς τὴν πλουσίαν καὶ ἀξιόλογον βιβλιοθήκην τοῦ Ἀναγνωστηρίου «Ἡ Αἴγλη» τῆς Σύμης μὲ βásiμον τὴν ἐλπίδα, ὅτι μεταξὺ τῶν βιβλίων τῆς ἢ εἰς τὰ ἐρμάρια τῶν προθηκῶν τῆς, ποὺ χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀποθήκαι, θὰ εὑρισκα κατάλοιπα ἀπὸ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς διδασκτικῆς ἐργασίας εἰς τὴν Σχολὴν Σύμης. Τὴν ἐλπίδα μου αὐτὴν ἐνίσχυε τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὸ χρονικὸν περὶ τῆς ἐν γένει δράσεως τοῦ Ἀναγνωστηρίου τούτου κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς λειτουργίας του, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη τὸ ἔτος 1874, περιλαμβάνεται κεφάλαιον, εἰς τὸ ὁποῖον καταχωρίζεται κατάλογος μὲ μικρὸν ἀριθμὸν χειρογράφων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ περισσότερα ἀναφέρονται ὡς προερχόμενα ἀπὸ τὴν Σχολὴν Σύμης¹. Καρπὸς τῆς ἐρέυνης ταύτης ὑπῆρξαν δεκατρεῖς κώδικες, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους οἱ ἐπτὰ ἦσαν κατακεχωρισμένοι εἰς τὸ «Βιβλίον Βιβλιοθήκης» τοῦ Ἀναγνωστηρίου ἀναμειξ μὲ τὰ βιβλία καὶ ἄλλα ἐντυπα, οἱ δὲ ὑπόλοιποι ἀκαταχώριστοι.

Οἱ κώδικες αὐτοὶ εἶναι τῆς ἰδίας περίπου ἐποχῆς μὲ τοὺς τρεῖς κώδικας τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ ἀνάγονται εἰς τοὺς προεπαναστατικούς χρόνους, συγκεκριμένως δὲ εἰς τὰ ἔτη 1763 ἕως 1818· ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδίας μὲ ἐκείνους προελεύσεως, ἀφοῦ εἰς πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουν βιβλιογραφικὰ σημειώματα, ποὺ βεβαιώνουν τὴν προέλευσίν των ἀπὸ τὴν Σχολὴν Σύμης, οἱ δὲ ὑπόλοιποι δὲν ἔχουν μὲν τοιαῦτα σημειώματα, ἔχουν ὅμως ἄλλα, ποὺ φανερώνουν τὴν συμαϊκὴν καταγωγὴν τῶν κωδικογράφων ὡς καὶ ὅτι ἐγράφησαν κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν περίοδον, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐγράφησαν καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ἐπὶ πλέον ἔχουν παρόμοιον μὲ ἐκείνους περιεχόμενον· τέλος δὲ εἶχον κοινὴν τύχην μὲ αὐτούς.

Ἀπὸ τοὺς δεκατρεῖς τούτους κώδικας τοὺς ἀποκειμένους εἰς τὸ Ἀναγνωστήριον τῆς Σύμης, οἱ περισσότεροι εἶναι μαθηματάρια μὲ περιεχόμενον παρόμοιον πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν τριῶν κωδίκων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι συγγραφαι φημισμένων διδασκάλων τῆς βυζαντινῆς περιόδου καὶ τῆς προεπαναστατικῆς ἐποχῆς, μερικαὶ μάλιστα ἀνέκδοτοι, τὰς ὁποίας φαίνεται ὅτι οἱ διδάσκοντες εἰς τὴν Σχολὴν Σύμης ἐχρησιμοποιοῦν ὡς διδασκτικὰ ἐγχειρίδια. Οἱ κώδικες αὐτοὶ εἶναι: Ἡ Λογικὴ τοῦ Βλεμμύδου, τὸ Συντακτικὸν τοῦ Γεωργίου Λεκαπηνοῦ, ἡ Γραμματικὴ τοῦ Δανιὴλ Κεραμέως τοῦ Πατμίου, ἡ Φυσικὴ τοῦ Βενιαμὶν Λεσβίου καὶ τὸ Στοιχειῶδες μέρος τῆς Φυσικῆς τοῦ Θεοφίλου Καίρη.

Τοὺς κώδικας αὐτοὺς ἔκρινα σκόπιμον νὰ καταλογογραφήσω καὶ νὰ παρουσιάσω². Ἐλπίζω δὲ ὅτι τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ συναχθοῦν ἀπὸ τὴν ἐπι-

1. Βλ. Χρονικὰ τοῦ ἐν Σύμῃ Ἀναγνωστηρίου Αἴγλης, ἔτος πρῶτον 1872-1873, Ἀθῆναι 1874, σ. 92.

2. Ἡ περιγραφή γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ βιβλίου τοῦ Λ. ΠΟΛΙΤΗ, Ὁδηγὸς καταλόγου χειρογράφων, Ἀθῆναι 1961.

σταμένην μελέτην των, θὰ βοηθήσουν, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα, καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἀντικειμενικῆς εἰκόνας εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, εἰς τὸ ἐπίπεδον καὶ τὴν κατεύθυνσιν τῆς Σχολῆς τῆς Ἀγίας Μαρίνας τῆς νήσου Σύμης ὡς καὶ εἰς τὴν προσφορὰν καθόλου τῆς Σχολῆς ταύτης εἰς τὴν προκοπὴν τῶν τροφίμων της, ἐντοπίων καὶ ξένων.

Ἀπὸ τὸν παρόντα κατάλογον τῶν ἐκ τῆς Σχολῆς Σύμης προερχομένων κωδίκων παρέλειψα τὴν περιγραφὴν τῶν τριῶν κωδίκων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἐπειδὴ, ὡς με ἐπληροφόρησεν ὁ κ. Α. Πολίτης, οἱ κώδικες αὐτοί, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ μὴ καταλογογραφημένοι κώδικες τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἔχουν περιγραφῆ ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψίν του, ἡ δὲ δημοσίευσίς τῆς ἐργασίας ταύτης δὲν θὰ βραδύνη νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Διὰ τὸν ὀλοκληρωθῆ ὅμως ἡ εἰκὼν σχετικῶς μετὰ τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, τὴν πνευματικὴν στάθμην καὶ τὴν κατεύθυνσιν τῆς Σχολῆς Σύμης, ὅπως ταῦτα συνάγονται ἀπὸ τὸ περιεχόμενον ὅλων τῶν γνωστῶν κωδίκων τῶν προερχομένων ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης, ἐπομένως καὶ ἐκ τῶν τριῶν τούτων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἔκρινα σκόπιμον νὰ σημειώσω ἐνταῦθα τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τοὺς τρεῖς αὐτοὺς κώδικας. Τὰ κείμενα ταῦτα εἶναι: Ἀντανίου Βυζαντίου, Χρηστοθήεια. Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Ἀποφθέγματα. Βαβρίου τοῦ Ἑλληνος, Τετράστιχα. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Ὀμιλία: Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ α' ψαλμοῦ, Εἰς τὸ πρόσθε σεαυτῶ, Περὶ τοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός, καὶ Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα. Γεναδίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Στίχοι κατὰ στοιχεῖον. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Στίχοι κατὰ στοιχεῖον, Γνωμικὰ δίστιχα, καὶ Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα. Γρηγορίου τοῦ θανατοῦργοῦ, Ἀποφθέγματα. Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς Πουλχερίαν ἐπιτάφιος, καὶ Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα. Γρηγορίου τοῦ πρεσβυτέρου, Ὁ βίος Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Δανιὴλ Κεραμέως μοναχοῦ Πατρῶν, Εἰσαγωγὴ περὶ τοῦ ὅπως δεῖ ἐρμηνεύειν τὸν κατὰ γραμματικὴν λόγον. Διογένους, Ἀποφθέγματα. Θεμιστίου, Περὶ φιλίας. Θεοδώρου Προδροῦμου, Γαλεομουμαχία, καὶ Τετράστιχα. Θεοσηρίτου μοναχοῦ, Ὁ κανὼν εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον (ὁ μικρὸς παρακλητικὸς κανὼν, ὁ ἀποδιδόμενος καὶ εἰς τὸν Θεοφάνη τὸν Γραπτόν). Ἰγνατίου διακόνου τοῦ γραμματικοῦ, Στίχοι κατ' ἀφάβητον. Ἰγνατίου σκευοφύλακος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, Παραίνεσις τοῖς νέοις κατὰ στοιχεῖον. Ἰωάννου τοῦ Ἀρκλά, Ὁ κανὼν τῆς Πεντηκοστῆς. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Οἱ κανόνες τῶν Θεοφανείων καὶ τῆς Ἀναστάσεως, καὶ Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα. Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου, Περὶ προσευχῆς, Εἰς Εὐτρόπιον εὐνοῦχον, πατρίκιον καὶ ὑπατον, Ἡ εἰς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον β' ὁμιλία, Ἐγκώμιον εἰς τοὺς Ἁγίους Πάντας, καὶ Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα. Κοσμᾶ μελωδοῦ, Οἱ κανόνες: Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, Τῶν Θεοφανείων, Εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου, Τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ Εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Σταυροῦ. Ὀμήρου, Βατραχομουμαχία. Πλουτάρχου, Περὶ παίδων ἀγωγῆς, Περὶ τοῦ ἀκοῦειν, καὶ Περὶ πολυπραγμοσύνης. Πυθαγόρου, Χρυσᾶ ἔπη. Σόλωνος, Ἐλεγείων γνωμικὰ. Φωκυλίδου, Ποίημα νουθετικόν.

Ἐνέχουν δὲ ἰδιαιτέραν σημασίαν τὰ στοιχεῖα, ποὺ μᾶς παρέχουν οἱ κώδικες οὗτοι, ἀφοῦ ὅσα μέχρι σήμερον γνωρίζομεν περὶ τῆς Σχολῆς Σύμης εἶναι ἐλάχιστα¹. Διότι ἀτυχῶς οἱ μελετηταὶ τῆς τοπικῆς ἱστορίας δὲν ἐνέκυψαν με

1. Εἰς τὴν σελίδα 114 τοῦ Β' τόμου τοῦ βιβλίου τοῦ ΤΡΥΦΩΝΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑΔΟΥ, Ἡ Παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Ἑλληνικὰ σχολεῖα ἀπὸ τῆς ἀλώσεως μέχρι Καποδιστρίου, Ἀθῆναι 1936, ἀναφέρεται ἐργασία τοῦ ΔΗΜΟΣΘΕΟΥΣ ΧΑΒΙΑΡΑ, μετὰ τὸν τίτλον: «Ἡ ἐν

ὅσον ἔπρεπε ζῆλον εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν δεδομένων, καὶ μάλιστα ὅταν ταῦτα ἦσαν ἀκόμη προσιτά, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ παρουσίασις ἐργασίας ἀποκαλυπτικῆς τῆς λειτουργίας καὶ τῆς ἐν γένει προσφορᾶς τῆς Σχολῆς ταύτης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

1 (596,10)¹ Χάρτ. 19,5 × 13,5 φφ. 393 ἔτ. 1780-1796

Κείμενα μετὰ διαστίχου «ψυχαγωγικῆς» ἐρμηνείας.

1 (φ. 1) *Δημοσθένους*, Ὀλυνθιακὸς α'. 2 (φ. 8) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ὀλυνθιακὸς β'. Κολοβ. Τέλ. ... ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν ἀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν.

3 (φ. 9) *Ὀμήρου*, Ὀδυσσεΐας α, στ. 160-212 (μετάφρασις εἰς πεζὸν νεοελληνικὸν λόγον).

4 (φ. 12) *Λουκιανοῦ*, Τόξαρις ἢ φιλία (μετὰ δύο χασμάτων).

Σύμῃ Σχολῇ τῆς Ἁγίας Μαρίνης», ἄνευ τόπου καὶ ἔτους ἐκδόσεως καὶ χωρὶς καμίας ἄλλης βιβλιογραφικῆν ἔνδειξιν. Ἡ ἐργασία ὅμως αὕτη φαίνεται ὅτι οὐδέποτε εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Πρβ.: 1) ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΧΑΒΙΑΡΑ, *Μελέται καὶ Δημοσιεύματα περὶ Σύμης καὶ τῶν νοτίων Σποράδων καὶ περὶ τῶν χερσονήσων Κνιδίας καὶ Ροδίας*. Πρόκειται περὶ ἐνὸς τετρασελίδου, ἄνευ τόπου καὶ ἔτους ἐκδόσεως, τὸ ὁποῖον ὅμως φαίνεται ὅτι ἐτυπώθη μετὰ τὸ ἔτος 1913, ἀφοῦ ἐν ἐκ τῶν εἰς αὐτὸ ἀναγραφόμενων δημοσιευμάτων ἔχει ὡς ἔτος ἐκδόσεως τὸ 1913. Εἰς τὴν τετάρτην σελίδα τοῦ τετρασελίδου τούτου καταχωρίζονται αἱ ὑπὸ δημοσίευσιν ἐργασίαι τοῦ Δημ. Χαβιαρᾶ, χωριστὰ ἀπὸ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι εἶχον δημοσιευθῆ. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀδημοσιευτῶν ἐργασιῶν του περιλαμβάνεται καὶ ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ ἐν Σύμῃ Σχολῇ τῆς Ἁγ. Μαρίνης καὶ τὰ ἐν Σύμῃ Ἑλληνικὰ καὶ Δημοτικὰ Σχολεῖα καὶ Παρθεναγωγεῖα». 2) ΝΙΚ. Γ. ΜΑΥΡΗ, *Δωδεκανησιακὴ Βιβλιογραφία*, Ἀθῆναι 1965, τ. Α', σ. 259, ἔνθα σημειοῦται μὲν ἡ ἀνωτέρω ἐργασία τοῦ Δημοσθένους Χαβιαρᾶ ὑπ' ἀριθ. λήμματος 2603, δηλοῦται ὅμως ὅτι ἡ περιγραφὴ δὲν ἐγένετο ἐξ αὐτοψίας. Ἡ δὴλωσις αὕτη, λαμβανομένης μάλιστα ὑπ' ὄψιν τῆς μεγάλης εὐσυνειδησίας τοῦ Ν. Μαυρῆ κατὰ τὰς βιβλιογραφικὰς του ἀναζητήσεις, ἐνέχει ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν θεμελιώσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ, ὅτι ἡ περὶ τῆς Σχολῆς τῆς Ἁγίας Μαρίνης ἐργασία τοῦ Δημοσθ. Χαβιαρᾶ δὲν ἐδημοσιεύθη. 3) Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ, *Ἐγχειρίδιον Βιβλιογραφίας*, Ἀθῆναι 1969, σ. 85, ἔνθα ὑποστηρίζεται μὲ πειστικότητα, ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ Δημοσθένους Χαβιαρᾶ, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται «λανθάνουσα», οὐδέποτε εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

1. Ἀπὸ τούτων δύο αὐτῶν ἀριθμῶν ὁ μὲν πρῶτος εἶναι ὁ ἀριθμὸς, τὸν ὁποῖον ὁ κώδιξ φέρει εἰς τὸν ὑπ' ἐμοῦ συνταχθέντα περιληπτικὸν «Κατάλογον χειρογράφων» τοῦ Ἀναγνωστηρίου, τὸν ὁποῖον κατεχώρισα εἰς τὰς τελευταίας σελίδας τοῦ Βιβλίου τῆς Βιβλιοθήκης του, ὁ δὲ ἐντὸς τῆς παρενθέσεως εἶναι ὁ ἀριθμὸς, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ κώδιξ οὗτος ἦτο κατακεχωρισμένος εἰς τὸ «Βιβλίον Βιβλιοθήκης» τοῦ Ἀναγνωστηρίου. Ὅπως εἶναι εὐλογον, δὲν παρεντίθεται ἀριθμὸς εἰς τούτους κώδικας, οἱ ὁποῖοι εὐρέθησαν ἀκατάτακτοι, καὶ βεβαίως ἀκαχώριστοι εἰς τὸ «Βιβλίον Βιβλιοθήκης» τοῦ Ἀναγνωστηρίου.

- 5 (φ. 30) *Ὁμήρου*, Ὀδυσσεΐας α, στ. 1-159 (μετάφρασις εἰς πεζὸν νεοελληνικὸν λόγον). Τὸ κείμενον τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3.
- 6 (φ. 34) *Συνεσίον*, Εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἀρκάδιον λόγος περὶ βασιλείας.
- 7 (φ. 78) *Λουκιανῶ*, Πρὸς ἀπαίδευτον καὶ πολλὰ βιβλία ὠνούμενον.
- 8 (φ. 97) *Τοῦ αὐτοῦ*, Πατρίδος ἐγκώμιον.
- 9 (φ. 104) *Ὁμήρου*, Βατραχομουμαχία, στ. 51-85 (μετάφρασις εἰς πεζὸν νεοελληνικὸν λόγον).
- 10 (φ. 105) *Λουκιανῶ*, Περὶ τοῦ μὴ ραδίως πιστεύειν τῇ διαβολῇ. Κολοβ. Τέλ. ... ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ κόλακες τὴν μειρακιώδη ταύτην τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπιθυμίαν, προσεξέκαιον εὐθὺς καὶ ἀνεξωπύρουν, ὀνειράτα διηγούμενοι τοῦ Ἡφαιστίου.
- 11 (φ. 117) *Ὁμήρου*, Βατραχομουμαχία, στ. 86-254 (μετάφρασις εἰς πεζὸν νεοελληνικὸν λόγον). Τὸ κείμενον τοῦτο ἀποτελεῖ συνέχειαν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9.
- 12 (φ. 122) *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου*, Λόγος εἰς τὰ Θεοφάνεια, εἴτ' οὖν γενέθλια τοῦ Σωτῆρος.
- 13 (φ. 138) *Γρηγορίου Νύσσης*, Εἰς Πουλχερίαν ἐπιτάφιος.
- 14 (φ. 154) *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου*, Τετράστιχα [=Γνωμολογία τετράστιχος]. Γρηγορίου πόνος εἰμί, τετραστιχίην δὲ φυλάττω γνώμαις πνευματικαῖς, μνημόσυνον σοφίης. 15 (φ. 169) *Τοῦ αὐτοῦ* [=Βασιλείου τοῦ Μεγάλου], Ὀμιλία κατὰ μεθύντων. Κολοβ. Τέλ. ... τότε οἱ λενίται κατὰ τῶν [ἀδε]λφῶν ἑαυτοὺς ἐξοπλίσαντες εἰς ἱερωσύνην τὰς χεῖρας ἑαυτῶν.
- 16 (φ. 185) *Πλουτάρχου*, Περὶ παίδων ἀγωγῆς. 17 (φ. 229) *Τοῦ αὐτοῦ*, Περὶ τοῦ ἀκούειν (μεθ' ἑνὸς χάσματος). 18 (φ. 248) *Τοῦ αὐτοῦ*, Πῶς ἂν τις ἀπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο.
- 19 (φ. 266) *Θεμιστίου φιλοσόφου*, [Περὶ φιλίας]. Ἀκέφ. Ἀρχ. ἀπέχεσθαι; οὐ μὴν οὐδὲ τότε παραλείψεις, ὡς ἐγῶμαι, ὅταν κρίνειν μέλλης φύσιν φιλικὴν τε καὶ μὴ, μὴ σε λάθῃ μετέχουσα ἀνελευθερίας. . .
- 20 (φ. 290) *Σοφία Σειράχ*, Κεφ. α' - γ' καὶ ἐκ τοῦ δ' μέχρι: ἀπὸ δεομένου μὴ ἀποστρέψης ὀφθαλμὸν καὶ μὴ δῶς τόπον ἀνθρώπων καταράσασθαι σε.
- 21 (φ. 298) *Ἀγαπητοῦ διακόνου*, Ἐκθεσις παραινετικὴ πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν καίσαρα.
- 22 (φ. 322) *Ὁμήρου*, Βατραχομουμαχία. 23 (φ. 338^v) *Τοῦ αὐτοῦ*, Βατραχομουμαχία, στ. 1-6 (μετάφρασις εἰς πεζὸν νεοελληνικὸν λόγον).
- 24 (φ. 339) [*Θεοδώρου Προδρόμου*], Γαλεομουμαχία.
- 25 (φ. 361) *Νικηφόρου τοῦ Βασιλάκη*, Μῦθοι.
- 26 (φ. 370) *Δανιὴλ Κεραμέως*, Θέματα κατὰ Θεόδωρον Γαζῆν.
- 27 (φ. 388) [*Σημειώσεις ὑπὸ τὸν τίτλον*]: «Αἰρετικοὶ πόσοι καὶ ποῖοι».

28 (φ. 392) [Σημειώσεις ὑπὸ τὸν τίτλον]: «Οἱ ἑπτὰ σοφοί, οἱ δέκα ρήτορες, αἱ ἑννέα μοῦσαι».

29 (φ. 392^v) *Λέοντος βασιλέως, Χρησμός.*

30 (φ. 393) "Ἐτερος χρησμός. Ἄρχ. Βοῦς βοήσει τε. Ἐτερος χρησμός. Ἄρχ. Ἄλλ' ὅτε δὲ νύμφαι.

A. Ἄπεκόπησαν φύλλα μεταξὺ τῶν φφ. 8 καὶ 9, 27 καὶ 28, 29 καὶ 30, 116 καὶ 117, 121 καὶ 122, 184 καὶ 185, 240 καὶ 241, 265 καὶ 266. Ἐκαστον κείμενον ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον τεῦχος, ἐκτὸς τῶν δύο Ὀλυθιακῶν, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν ἓν τεῦχος. Γραφὴ τεσσάρων χειρῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἡ μία εἶναι ἢ αὐτὴ τῶν χφφ 2908, 2909, 2910 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης (ἢ τοῦ Μιχάλη Συκαλιῶ υἱοῦ Μανώλη Χρυσόχου). Τὰ μεταξὺ τῶν φφ. 78 καὶ 228 κείμενα εἶχον συσταχῶθῃ εἰς ἓνα κώδικα καὶ φέρουν ἀρίθμησην σελίδων 1-310, μετ' αὐτῶν δὲ συνεσταχώθησαν μεταγενεστέρως τὰ ἄλλα κείμενα καὶ μάλιστα οὐχὶ ἐν συνεχείᾳ ἐκείνων. Τίτλοι καὶ ἀρχικὰ κεκοσμημένα. Πολύχρωμα ἢ μονόχρωμα κοσμήματα ὑπὲρ τοὺς τίτλους ἢ εἰς τὸ τέλος τῶν κειμένων εἰς τὰ φφ. 78, 97, 122, 137^v, 138, 154, 169, 185, 248, 298, 322, 340, 360^v, 361, 367, 370, 374, 387. Χρῆσις ἐρυθροῦ, πρασίνου καὶ κιτρίνου χρώματος δι' ἐπικάλυψιν γραμμάτων εἰς τοὺς τίτλους ἢ τὰς διακοσμήσεις ἐπιτίτλων καὶ ἀρχικῶν. Τὰ φφ. 10^v, 11, 96^v, 228^v, 247^v, 289^v, 367^v - 369, 387^v, 393^v λευκά. Κατάστασις καλὴ, βλάβαι ἐξ ὑγρασίας εἰς τὰ 6 πρῶτα φύλλα. Πφφ. ἓν εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ ἓν εἰς τὸ τέλος, λευκά. Στάχωσις νεωτερικῆ.

B. ¹φ77 Τέλος τοῦ περὶ βασιλείας λόγου τοῦ Συναίου. Τὴν εὐχάριστόν σοι φέρω φωνήν, Λόγε, || ἰδὼν ποθεινὸν τέρας τῶν ἐνηργημένων. || Εἰς τὸ 1796 ἔτος ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ. ²φ.103^v Τέλος τοῦ περὶ πατρίδος ἐγκωμίου. Μιχάλης ταπεινὸς ὁ γραφάς. ³φ.153 Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα. Γραφθὲν δὲ καλῶς διὰ χειρὸς Μιχάλη. || Διδασκάλου τε ὄντως τῷ Γερασίμῳ || ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς τῶν Συναίων χώρας || τῷ ἐκ Κερκύρας ἀναλάμπαντος ἤδη, || ὃν ὁ ὕψιστος αἰωνίως στηρίζει. || 1793, 25 Φεβρουαρίου, ἡμέρα ἔκτι [= Παρασκευῆ]. ⁴φ. 265 Τέλος ,αψπ' [γρ. ,αψπ' = 1780], Ἰανουαρίου ἰβ'. ⁵φ. 298 ,αψιζ' [=1786] Ἰουνίου 20. ⁶φ. 322 Μαΐου 8, 1786. ⁷φ. 360 Τέλος τῆς Γαλεομνομαχίας καὶ τῷ Θεῷ δόξα. Γραφθὲν δὲ καλῶς διὰ χειρὸς Μιχάλη || ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς τῶν Συναίων χώρας, || τῷ διδασκάλῳ ὄντος τοῦ Γερασίμου || τῷ ἐκ Κερκύρας ἀναλάμπαντος ἤδη, || ὃν ὁ ὕψιστος αἰωνίως στηρίζει. || Ἐξηγηθέντας ὑπὸ τοῦ Βασιλείου. ⁸φ. 361 ,αψηα' [=1791], Φεβρουαρίου η'. ⁹φ.366^v Τέλος. Μιχάλης.

2. Χάρτ. 20 × 15 φφ. 180 ἔτ. 1768-1787

Κείμενα μετὰ διαστήχου «ψυχολογικῆς» ἐρμηνείας.

1 (φ. 1) Τοῦ αὐτοῦ [= Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου] ¹, Λόγος εἰς Εὐτρόπιον, εὐνοῦχον, πατρίκιον καὶ ὕπατον ². 2 (φ. 15) Τοῦ αὐτοῦ, Λόγος εἰς τὸν

1. Τοῦ λόγου τούτου προηγεῖτο, ὡς εἶναι εὐνόητον, ἕτερος λόγος τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου φέρων τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ὁ ὅποιος ὁμῶς δὲν συνεσταχώθη μετὰ τοῦ παρόντος εἰς Εὐτρόπιον λόγου τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως.

2. Εἰς τὸ φ. 14^v ὑπάρχει ἡ ἐξῆς συνταγή: Συναμικὴ δρ. 05, ζάχαρη δρ. 15, ραβέντι δρ. 02, μαστίχη δρ. 03.

Ἄγιον Ἀπόστολον Παῦλον. (Πρόκειται περὶ τῆς β' ὁμιλίας). Ἀρχ. *τί ποτέ ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ ὄση τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας ἢ εὐγένεια.* 3 (φ. 25) *Τοῦ αὐτοῦ, Ἐγκώμιον εἰς τοὺς Ἀγίους Πάντας τοὺς ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ μαρτυρησαντας.*

4 (φ. 37) *Βασιλείου ἐπισκόπου Σελευκείας, Λόγος εἰς τὸ «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν».* 5 (φ. 47) *Τοῦ αὐτοῦ, Λόγος εἰς τὸν Ἀδάμ.* 6 (φ. 61) *Τοῦ αὐτοῦ, Λόγος εἰς τὸν Ἀβραάμ.*

7 (φ. 81) *Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Ὁμιλία κατὰ τῶν ὀργιζομένων.*

8 (φ. 109) *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια, εἴτ' οὖν γενέθλια τοῦ Σωτῆρος.*

9 (φ. 131) *Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Ὁμιλία ἐνάτη εἰς τὴν Ἐξαήμερον: Περὶ χερσαίων.*

10 (φ. 151) *Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου, Ἐπιστολὴ ἱαμβικὴ πρὸς Σέλευκον. Ἀρχ. Χαίρειν κελεύω τὸν καλὸν τε κάγαθόν || υἱὸν Σέλευκον, εὐγενοῦς ρίζης κλάδον, || χαίρειν δὲ καὐτὸς εὐχομαι τῷ σῶ βίω... Τέλ. ... Ἀεὶ γάρ σε, τέκος, Τριάδος φίλον εὐχομαι εἶναι¹.*

11 (φ. 169) *Ὁμήρου, Βατραχομομαχία. Κολοβ. κατὰ τοὺς 5 τελευταίους στίχους. Τέλ. ... ὀκτάποδες, δικάρηνοι, ἀχειρῆες οἱ δὲ καλεῦνται.*

A. Ἐκαστον κείμενον ἀποτελεῖ ἴδιον τεῦχος. Γραφὴ τριῶν χειρῶν. Ἀρχικὰ κειμένων καὶ τίτλοι κεκοσμημένα. Πολύχρωμα καὶ μονόχρωμα ἐπίτιτλα εἰς τὰ φφ. 37, 61, 81, 131, 151 καὶ 169. Χρῆσις ἐρυθροῦ καὶ κιτρίνου χρώματος. Τὰ φφ. 23^v, 24, 79^v, 80, 130, 149, 150, 168^v καὶ 181 λευκά. Κατάστασις καλὴ, βλάβαι ἐξ ὑγρασίας εἰς τὰ πρῶτα 10 φύλλα καὶ εἰς τὸ τέλος, ἀπὸ φ. 178-180. Πφφ. 2 εἰς τὸ τέλος, λευκά. Στάχσις νεωτερικὴ.

B. ¹φ. 25 *ἄσπγ'* [=1783] *Σε[πτε]μ[βρίου]* 13. ²φ. 46 *Γεώργιος ἔγραψε.* ³φ. 61 *Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἄσπγ'* [=1783]. ⁴φ. 108 *Παναγιώτης.* ⁵φ. 168 *1768 Μαρτίου 30, Κωνσ[αντίνος] ἔγραψα.* ⁶φ. 169 *ἄσπζ'* [=1786] *Μαῖου 20, εἰς δόξαν Χριστοῦ.*

3 Χάρτ. 20,5 × 15,5 φφ. 203 ἔτ. 1803

Κείμενα μετὰ διαστήχου «ψυχαγωγικῆς» ἐρμηνείας.

1 (φ. 1) [*Θεοδώρου Προδροῦμου, Τετράστιχα ἱαμβεῖα καὶ ἠρῶα εἰς τὰ κεφαλαιωδῶς ρηθέντα ἐν τῇ Παλαιᾷ πάσῃ Γραφῇ. Βασιλειῶν πρώτη*]. Ἀκέφ. Ἀρχ. ἀπὸ τετρ. 26,4: *Καὶ τάχα κέν σε τέλος Δαβὶδ ἀπέπνιξ' ἀπεόντος.*

2 (φ. 6) [*Τοῦ αὐτοῦ*], Βασιλειῶν Β'. Κολοβ. Τέλ. τετρ. 13,2:... *Ἰδοὺ δι' ἔργων τερματοῦμενον βλέπε.* 3 (φ. 9) [*Τοῦ αὐτοῦ*], Τετράστιχα ἱαμβεῖα καὶ ἠρῶα εἰς τὰ κεφαλαιωδῶς ρηθέντα ἐν τῇ Παλαιᾷ πάσῃ Γραφῇ: φ. 9

1. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸν *Γρηγόριον τὸν Θεολόγον*. Πρβ. P. G. 37, 1577-1600.

Γένεσις, φ. 23 Ἐξοδος, φ. 32^v Λευιτικόν, φ. 33^v Ἀριθμοί, φ. 37^v Δευτερονόμιον, φ. 38^v Ἰησοῦς, φ. 43 Κριταί, φ. 50 Βασιλειῶν πρώτη, φ. 61 Βασιλειῶν Δευτέρα, φ. 68^v Βασιλειῶν γ', φ. 76 Βασιλειῶν δ'.

4 (φ. 83) Λουκιανῷ Σαμοσατέως, Πατριδος ἐγκώμιον. 5 (φ. 91) Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ τοῦ μὴ ραδίως πιστεύειν τῇ διαβολῇ. Κολοβ. Τέλ. ὥσπερ γὰρ ἐν νυκτὶ πόλεως ἀλούσης.

6 (φ. 107) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, [Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα]. Ἄρχ. Ὅτε πάντα ἐνταῦθα ἀπαιτεῖ δίκην ὁ Θεός... Τέλ. ... διὰ θλίψεως τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἠτοίμασται· ὁμοίως καὶ τὰ κακὰ διὰ κενοδοξίας καὶ ἡδονῆς.

7 (φ. 119) Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, [Ἀποφθέγματα]. Ἄρχ. Τῶν ἐκουσίων κακῶν τὰ ἀκούσια εἰσὶν ἔκγονα.

8 (φ. 123) Διογένους, [Ἀποφθέγματα]. Ἄρχ. Διογένης ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, διατί τὸ χρυσίον χλωρόν ἐστίν;...

9 (φ. 133) Γαβριίου [=Βαβρίου] Ἑλληνοσ, Τετραστίχα. 1ον: Περὶ ἀνθρώπου καὶ λιθίνου λέοντος. Τελευταῖον, 43ον: Περὶ χελιδόνος καὶ ἀηδόνος.

10 (φ. 151) Ἀποφθεγμάτων Πατέρων ἀπανθίσματα: φ. 151 Ἀθανασίου, φ. 151^v Βασιλείου, φ. 160^v Γρηγορίου Νύσσης, φ. 163 Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ, φ. 163^v Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

11 (φ. 188) Θέματα ἐκ τοῦ «κοινοῦ» εἰς τὸ «ἐλληνικόν».

12 (φ. 196) [Πορφύριον τοῦ Τυρίου], Ἐκθεσις συνοπτικὴ τῆς Λογικῆς Πραγματείας κατ' ἐρωταπόκρισιν¹.

A. Ἀποκεκομμένα φύλλα μεταξὺ τῶν φφ. 187 καὶ 188. Ἐκιστον κείμενον ἀποτελεῖ ἴδιον τεῦχος. Γραφὴ πολλῶν χειρῶν. Τίτλοι καὶ ἀρχικά κεκοσμημένα. Πολύχρωμα ἢ μονόχρωμα κοσμήματα ὑπὲρ τοὺς τίτλους εἰς τὰ φφ. 9, 107, 123 καὶ 133. Χρῆσις ἐρυθροῦ καὶ κιτρίνου χρώματος διὰ τὰς διακοσμήσεις. Τὰ φφ. 80^v, 81, 82, 90, 119^v, 120, 121, 122, 132^v, 150^v, 185, 186 καὶ 187 λευκά. Κατάστασις ὄχι καλὴ. Βλάβαι ἐξ ὑγρασίας εἰς τὰ 8 πρῶτα φύλλα, εἰς ἐνδιάμεσά τινα καὶ εἰς τὰ 10 τελευταῖα. Στάχσις πρόχειρος νεωτερικῆ.

B. ¹φ. 80 Τέλος τῶν τοῦ Κυροῦ Θεοδώρου τετραστίχων. ²φ. 123 1803 Μαΐου 11 ³φ. 133 Ἰουλίου 28, 1803, ⁴φ. 150 Τῶν Γαβριίου μύθων τέλος. Παντελῆς Τηλιακὸς ἔγραψα ταῦτα. ⁵φ. 184^v Τέλος τοῦ Γρηγορίου καὶ τῷ Θεῷ μόνῳ δόξα. Παντελῆς Τηλιακός.

4 Χάρτ. 20,5 × 15 φφ. 330 ἔτ. 1785

Λόγοι Πατέρων μετὰ διαστίχου «ψυχαγωγικῆς» ἐρμηνείας.

1 (φ. 1) Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Ὁμιλία πρώτη εἰς τὴν Ἐξαήμερον

1. Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ὁ τόπος τῆς καταγωγῆς του κ.ἀ.δ. περιλαμβάνονται εἰς ἀπαντήσεις ἐπὶ ἐρωτήσεων ὑπαρχουσῶν εἰς τὸ τέλος τῆς πραγματείας ταύτης. Παραθέτω τὰς ἐρωτήσεις μετὰ τῶν ἀπαντήσεων: «Τίς ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου; Πορφύριος. Ποδαπός; Τύριος. Ὁποῖαν τὴν ἐπαγγελίαν; Φιλόσοφος. Ὁποῖος τὴν αἴρεσιν; Πλατωνικός. Ἰκμασε δὲ πότε; Ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ βασιλέως Ρωμαίου».

[=Περὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν] (μεθ' ἐνὸς χάσματος). 2 (φ. 20) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ὁμιλία δευτέρα: Περὶ τοῦ ἀόρατος ἦν ἡ γῆ καὶ ἀκατασκεύαστος. 3 (φ. 44) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ὁμιλία τρίτη: Περὶ τῶν πρώτων τῆς γενέσεως¹ (μεθ' ἐνὸς χάσματος). 4 (φ. 70) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ὁμιλία τετάρτη: Περὶ συναγωγῆς τῶν ὑδάτων. 5 (φ. 88^v) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ὁμιλία πέμπτη: Περὶ βλαστήσεως γῆς. 6 (φ. 111^v) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ὁμιλία ἕκτη: Περὶ γενέσεως φωστήρων. 7 (φ. 141) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ὁμιλία ἑβδόμη: Περὶ ἐρπετῶν. 8 (φ. 156) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ὁμιλία ὀγδόη: Περὶ πτηνῶν καὶ ἐνύδρων. 9 (φ. 178) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ὁμιλία ἐνάτη: Περὶ χερσαίων.

10 (φ. 199) *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου*, Λόγος ἐπιτάφιος εἰς Μέγαν Βασίλειον.

A. Ἀποκεκομμένα φύλλα μεταξὺ τῶν φφ. 8 καὶ 9, 51 καὶ 52. Γραφή τῆς ἰδίας χειρὸς εἰς ὅλα τὰ κείμενα. Ἀρχικὰ κεκοσμημένα. Πολύχρωμα ἢ μονόχρωμα ἐπίτιτλα εἰς τὰ φφ. 20, 44, 88^v, 156 καὶ 178. Χρῆσις ἐρυθροῦ καὶ κιτρίνου χρώματος διὰ τὰς διακοσμήσεις. Τὰ φφ. 43^v, 177^v, 197, 198 καὶ 330^v λευκά. Κατάστασις πολὺ καλή. Πφφ. 4 εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ 3 εἰς τὸ τέλος, λευκά. Στάχωσις νεωτερικῆ.

B. ¹φ. 19^v Τέλος τῆς πρώτης ὁμιλίας. ²φ. 69^v Τέλος τῆς τρίτης ὁμιλίας. ³φ. 88 Τέλος τῆς τετάρτης ὁμιλίας. ⁴φ. 111 Τέλος τῆς πέμπτης ὁμιλίας. ⁵φ. 140^v Τέλος τῆς ἕκτης ὁμιλίας. ⁶φ. 155^v Τέλος τῆς ἑβδόμης ὁμιλίας. ⁷φ. 177 Τέλος τῆς ὀγδοῆς ὁμιλίας. ⁸φ. 196^v Τέλος τῆς ἐνάτης ὁμιλίας. Ἐτελειώσαμεν τὴν Ἐξαήμερον ἐν τῷ ,αφπε [=1785] Ἀπριλίου δ'. ⁹φ. 330 Ἀγαπητὸς Χατζῆ Νικήτας.

5 Χάρτ. 21 × 15 φφ. 262 18. αἰ.

Κείμενα μετὰ διαστήχου «ψυχαγωγικῆς» ἐρμηνείας.

1 (φ. 1) *Γαβριίου* [=Βαβρίου] Ἑλληνοσ, Τετράστιχα. 1ον: Περὶ ἀνθρώπου καὶ λιθίνου λέοντος· τελευταῖον, 43ον: Περὶ χελιδόνος καὶ ἀηδόνης.

2 (φ. 15) [*Θεοδώρου Προδρομοῦ*], Γαλεομουμαχία.

3 (φ. 35) Ὁμήρου, Βατραχομουμαχία.

4 (φ. 53) Ἀγαπητοῦ διακόνου, Ἐκθεσις παραινετικὴ πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν καίσαρα.

5 (φ. 73) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Λόγος περὶ προσευχῆς. 6 (φ. 84) *Τοῦ αὐτοῦ*, Λόγος εἰς Εὐτρόπιον, εὐνοῦχον, πατρίκιον καὶ ὑπατον.

7 (φ. 96) *Βασιλείου ἐπισκόπου Σελευκείας*, Λόγος εἰς τὸ «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν». 8 (φ. 106) *Τοῦ αὐτοῦ*, Λόγος εἰς τὸν Ἀδάμ. 9 (φ. 119) *Τοῦ αὐτοῦ*, Λόγος εἰς τὸν Νῶε.

10 (φ. 128) *Βασιλείου τοῦ Μεγάλου*, Λόγος εἰς τὸν Βαρλαάμ μάρτυρα.

11 (φ. 134) *Τοῦ αὐτοῦ*, Λόγος εἰς τοὺς Ἁγίους Τεσσαράκοντα Μάρτυρας.

1. Ὁ τίτλος κατὰ τὴν editio Paris. Ἐν P. G.: Περὶ στερεώματος.

12 (φ. 132) *Κοσμᾶ* [μελωδοῦ], Ὁ κανὼν τῶν Βαῦτων· ποίημα, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: Ὡσαννὰ Χριστὸς εὐλογημένος Θεός. 13 (φ. 159) *Τοῦ αὐτοῦ*, Τὸ τριώδιον τῆς Μεγάλης Δευτέρας· ποίημα, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: *Τῆ Δευτέρα*. 14 (φ. 160^v) *Τοῦ αὐτοῦ*, Τῆ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Τρίτῃ· διώδιον ποίημα, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: *Τρίτῃ τε*. 15 (φ. 161^v) *Τοῦ αὐτοῦ*, Τῆ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Τετράδι· τριώδιον ποίημα, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: *Τετράδι ψαλῶ*. 16 (φ. 163^v) *Τοῦ αὐτοῦ*, Τῆ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ· ὀκτώδιον ποίημα, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: *Τῆ μακρᾷ Πέμπτῃ μακρὸν ὕμνον ἐξάδω*. 17 (φ. 169) *Τοῦ αὐτοῦ*, Τῆ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ· τριώδιον ποίημα, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: *Προσάββατόν τε*. 18 (φ. 171) *Τοῦ αὐτοῦ*, Τῷ Ἁγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ· τετραώδιον ποίημα, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: *Σάββατον μέλω μέγα*¹.

19 (φ. 177) Ἰωάννου τοῦ Λαμασκηνοῦ, Ὁ κανὼν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Κυριακῆς.

20 (φ. 181) *Κοσμᾶ μοναχοῦ* [μελωδοῦ], Ὁ κανὼν τῆς Πεντηκοστῆς, οὗ ἡ ἀκροστιχίς: *Πεντηκοστὴν ἐορτάζομεν*.

21 (φ. 189) Ἰσοκράτους, Παναθηναϊκός. Κολοβ. Τέλ... *Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι τοὺς κακοῦργοῦντας καὶ κλέπτοντας πονηροτέρους τῶν οἰκετῶν νομίζουσιν, ἐκεῖνοι δὲ [τοὺς] ἐν τοῖς τοιούτοις. Προηγεῖται σύντομος ὑπόθεσις τοῦ λόγου, ἡ τοῦ Ἱερωνύμου Βολφίου*².

Α. Ἐκαστον κείμενον ἀποτελεῖ ἴδιον τεῦχος, πλὴν τοῦ κανόνος τῶν Βαῦτων καὶ τῶν ἄλλων ποιημάτων τοῦ Κοσμᾶ τοῦ μελωδοῦ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, τὰ ὅποια συναποτελοῦν ἐν τεύχῳ. Ὅλα τὰ κείμενα προέρχονται ἐκ τῆς αὐτῆς χειρός, τῆς τοῦ διακόνου Ἀγαπητοῦ Χατζῆ Νικήτα. Ἀρχικά καὶ τινες τίτλοι κεκοσμημένοι. Πολύχρωμα ἢ μονόχρωμα κοσμήματα ὑπὲρ τοὺς τίτλους ἢ εἰς τὸ τέλος τῶν κειμένων εἰς τὰ φφ. 1, 15, 35, 73, 84, 96, 106, 118^v, 128, 134, 152, 159, 177, 181 καὶ 189. Χρῆσις ἐρυθροῦ καὶ κιτρίνου χρώματος διὰ τὰς διακοσμήσεις. Τὰ φφ. 14^v, 34, 50-52, 70^v, 71, 72 83^v, 95^v, 105^v, 126^v, 127, 133^v, 151, 158, 176^v, 188^v, 253-262 λευκά. Κατάστασις πολὺ καλῆ. Πφφ. 3 ἐν ἀρχῇ. Στάχσις νεωτερικῆ.

Β. ¹φ. 1 Ἀγαπητὸς Χατζῆ Νικήτας ²φ. 14 Τῶν Γαβριίου μύθων τέλος. ³φ. 34 Τέλος εἴληφε. Ἀγαπητὸς ἔγραφα. ⁴φ. 49^v Τέλος τῆς Ὀμήρου Βατραχομομαχίας. ⁵φ. 70 Τέλος ἐκθέσεως παρανετικῆς Ἀγαπητοῦ διακόνου πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν καίσαρα³. ἦτις παρ' ἑλλησι βασιλικὴ ὀνομάζεται σχέδη. ⁶φ. 157^v Τέλος ὁ τῶν Βαῦτων εἴληφε κανόν. Ἀγαπητὸς Χατζῆ Νικήτα ἔγραφα. ⁷φ. 176 Τέλος εἴληφον οἱ τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος κανῶνες παρ' ἐμοῦ Ἀγαπητοῦ Χατζῆ Νικήτα διακόνου. Ἀγαπητός. ⁸φ. 188 Τέλος εἴληφον οἱ τῆς Πεντηκοστῆς κανῶνες παρ' ἐμοῦ Ἀγαπητοῦ Χατζῆ Νικήτα διακόνου.

1. Τὸ τετραώδιον τοῦτο ἀπετέλεσε βραδύτερον τὰς τέσσαρας τελευταίας φῶδας (Σ', ζ', η', καὶ θ') πλήρους κανόνος, εἰς τὸν ὅποιον ἀνεπτύχθη διὰ τῆς προσθήκης τῶν μὲν εἰρμῶν (α', β', γ', δ', καὶ ε') ὑπὸ τῆς Κασίας, τῶν δὲ τροπαρίων τῶν εἰρμῶν τούτων ὑπὸ τοῦ Μάρκου Ἰδρουῦντος· οὕτω δ' ἡ ἀκροστιχίς συνεπληρώθη: *Καὶ σήμερον δὲ Σάββατον μέλω μέγα*.

2. *Hieronymus Wolf*, ἐκδότης τοῦ Δημοσθένους καὶ Ἰσοκράτους.

3. Εἰς τὴν ὡσαν ἐτυμολογικὸν σημείωμα τῆς λέξεως *καίσαρ*.

6 (904,2) Χάρτ. 22×16 φφ. 223 έτ. 1785-1789

Κείμενα μετὰ διαστίχου «ψυχαγωγικῆς» ἐρμηνείας.

1 (φ. 1) *Βασιλείου τοῦ Μεγάλου*, Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐκ τῶν ἐλληνικῶν ὠφελοῦντο λόγων· παραίνεσις. 2 (φ. 25) *Τοῦ αὐτοῦ*, Κατὰ μεθύντων.

3 (φ. 41) *Ἰσοκράτους*, Πρὸς Δημόνικον· παραίνεσις. 4 (φ. 56^v) *Τοῦ αὐτοῦ*, Πρὸς Νικοκλέα περὶ βασιλείας.

5 (φ. 69) *Λουκιανοῦ Σαμοσατέως*, Πατρίδος ἐγκώμιον.

6 (φ. 74) *Πλουτάρχου Χαιρωνέως*, Περὶ παιδων ἀγωγῆς. 7 (φ. 116) *Τοῦ αὐτοῦ*, Περὶ τοῦ ἀκούειν. 8 (φ. 148) *Τοῦ αὐτοῦ*, Πῶς ἂν τις ἀπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο.

9 (φ. 169) *Λουκιανοῦ*, Περὶ τοῦ μὴ ραδίως πιστεύειν τῇ διαβολῇ.

10 (φ. 186) *Τοῦ αὐτοῦ* [=Πλουτάρχου], Περὶ πολυπραγμοσύνης.

11 (φ. 208) *Δανιὴλ* [*Κεραμέως*] *μοναχοῦ Πατμίου*, Τοῖς μαθητιῶσιν Ἑλλήνων παισὶν εἰσαγωγὴ περὶ τοῦ ὅπως δεῖ ἐρμηνεύειν τὸν κατὰ γραμματικὴν λόγον, οἷς καὶ τὸ χαίρειν ἀπονέμω. Ἐν φ. 207 προηγεῖται: Τοῖς ἐντυγχάνουσι, προοίμιον.

A. Μεταξὺ τῶν φφ. 68 καὶ 69 ἀπεκόπησαν δύο φύλλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον μᾶλλον λευκόν. Γραφὴ τεσσάρων χειρῶν. Ἀρχικὰ λόγων καὶ τινες τίτλοι κεκοσμημένοι. Πολύχρωμα ἢ μονόχρωμα κοσμήματα ὑπὲρ τοὺς τίτλους ἢ εἰς τὸ τέλος τῶν κειμένων εἰς τὰ φφ. 23^v, 25, 40, 74, 115^v καὶ 148. Χρῆσις ἐρυθροῦ καὶ κιτρίνου χρώματος διὰ τὰς διακοσμήσεις. Λευκὰ τὰ φφ. 24, 40^v, 147^v, 165^v, 166, 167, 168 καὶ 185^v. Κατάστασις καλὴ, βλάβαι ἐξ ὑγρασίας εἰς τὰ φφ. 215^v, 216, 217^v, 218 καὶ 219^v - 223. Πφφ. ἐξ εἰς τὴν ἀρχὴν, λευκά. Στάχτως νεωτερικῇ.

B. ¹φ. 1 1788 Νοεμβρίου 19. ²φ. 23^v Τέλος. Νεόφυτος Ἱεροδιάκονος 1789 Μαρτίου 13. *Μιχάλης*. ³φ. 40 Τέλος· διάκος. ⁴φ. 68^v Τέλος εἴληφεν. "Ὡσπερ ξένοι χαίρουσιν ἰδεῖν πατρίδα|| καὶ οἱ πραγματευόμενοι ἰδεῖν λιμένα.|| οὕτω καὶ οἱ μαθηταὶ ἰδεῖν τοῦ λόγου τέρμα.|| Τῆλιος, *Μιχάλης*. ⁵φ. 73^v Τέλος εἴληφεν. Ἱεροδιάκονος γράφας. ⁶φ. 115^v „αππζ“ [=1787] Μαρτίου 15. *Νικήτας* γράφει αὐτό. Ἐν Σύμη. ⁷φ. 148 1787 Νοεμβρίου 1. ⁸φ. 165 1788 Ἰανουαρίου 20. ⁹φ. 169 1788 Μαρτίου 1. ¹⁰φ. 185 Τέλος εἴληφεν. Ἱεροδιάκονος ἔγραψα. ¹¹φ. 186 1788 Αὐγούστου 3. ¹²φ. 206^v Τέλος εἴληψε διὰ χειρὸς Νεοφύτου Ἱεροδιακόνου Φασουλαρίου. ¹³φ. 207 1785 Ἰουνίου 7.

7 (910) Χάρτ. 22,5×17 φφ. 354 έτ. 1789-1790

Λόγοι καὶ ἐπιστολαὶ Πατέρων μετὰ διαστίχου «ψυχαγωγικῆς» ἐρμηνείας.

1 (φ. 1) *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου*, Λόγος εἰς τὰ Θεοφάνεια, εἴτ' οὖν γενέθλια τοῦ Σωτῆρος. 2 (φ. 14) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ἀπολογητικὸς τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς ἕνεκεν, καὶ αὐθις ἐπανόδου ἐκεῖθεν. 3 (φ. 110) *Τοῦ αὐτοῦ*, Ἐπιστολαὶ (ἐν ὄλφ 79).

- 4 (φ. 211^v) *Βασιλείου τοῦ Μεγάλου*, Ἐπιστολαί¹.
 5 (φ. 221) *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου*, Ἐπιστολαί (ἐν ὄλφ 120¹).
 6 (φ. 345^v) *Βασιλείου τοῦ Μεγάλου*, Ἐπιστολαί².
 7 (φ. 349^v) *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου*, Ἐπιστολαί³.

A. Γραφή μιᾶς χειρὸς, τῆς τοῦ ἱεροδιακόνου Νεοφύτου Φασουλαρίου. Ἀρχικὰ λόγων καὶ ἐπιστολῶν κεκοσμημένα. Δίχρωμον ἐπίτιτλον ἐν φ. 110 καὶ μονόχρωμον μικρὸν κόσμημα εἰς τὸ τέλος τῶν ἐπιστολῶν ἐν φ. 354^v. Χρῆσις ἐρυθροῦ χρώματος. Λευκὰ τὰ φφ. 103-109. Κατάστασις πολὺ καλή. Πφφ. ἐν ἀρχῇ 4, λευκά. Στάχωσις νεωτερικὴ.

B. ¹φ. 102^v Ἐτελειώθη ὁ παρὼν λόγος εἰς τὰ 1789 Ὀκτωβρίου 30 παρὰ Νεοφύτου ἱεροδιακόνου Φασουλαρίου. ²φ. 110 1789 Νοεμβρίου 20. ³φ. 354^v 1790 Ὀκτωβρίου 30. Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα. Νεόφυτος ἱεροδιάκονος Φασουλάριος ἔγραψα.

8 (542) Χάρτ. 16×11 φφ. 68 18. αἰ.

*Γεωργίου τοῦ Λεκαπτηνοῦ [=Μιχαὴλ συγκέλλου]*⁴, Περὶ συντάξεως τῶν ρημάτων.

(φ. 6) Προοίμιον πρὸς φίλον. (φ. 8) Περὶ τῆς τῶν ὀνομάτων διαφορᾶς (Εἶδη ὀνομάτων καὶ σύνταξις ὀνομάτων πρὸς ἑαυτὰ καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ λόγου). (φ. 23^v) Περὶ ρήματος. (φ. 28^v) Περὶ μετοχῆς. (φ. 30) Περὶ ἄρθρου. (φ. 31^v) Περὶ ἀντωνυμιῶν. (φ. 34^v) Περὶ προθέσεων. (φ. 42^v) Περὶ ἐπιρρημάτων. (φ. 54^v) Περὶ συνδέσμων. (φ. 60^v) Περὶ πάντων.

A. Παντελὴς ἔλλειψις ἐρυθρογραφίας. Μονόχρωμον ἐπίτιτλον εἰς τὸ φ. 6. Τὰ φφ. 1-5 καὶ 65^v-68 λευκά. Κατάστασις πολὺ καλή. Στάχωσις νεωτερικὴ.

B. φ. 6 Τέλος καὶ τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ δόξα, τιμὴ καὶ προσκλήσεις εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

Bβ. ¹φ. 6 Καὶ τότε ξὺν τοῖς ἄλλοις Ἰωάννου Συμαίου τοῦ καὶ Μίκλη. ²φ. 68^v Ξὺν ἄλλοις καὶ τότε τλήμονος Ἰωάννου [δὲς διὰ χειρὸς διαφόρου ἐκείνης, διὰ τῆς ὁποίας ἐγράφη τὸ ἐν φ. 6 ὑπ' ἀριθ. 1 σημείωμα].

1. Αἰ ἐν P.G. σημειούμεναι μετὰ τοὺς ἀριθμοὺς ΙΔ', ΜΖ' καὶ ΟΑ' πρὸς Γρηγόριον.

2. Αἰ ἐν P.G. ὑπ' ἀριθ. ΡΖΘ' καὶ ΡΟΑ' πρὸς Γρηγόριον καὶ ΡΟ' πρὸς Γλυκερίον.

3. Ἐν ὄλφ 3.—Οὕτω δ' ἐκ τῶν 244 ἐπιστολῶν τοῦ Γρηγορίου περιλαμβανόμεναι ἐν συνόλφ 202 εἰς τὸν κώδικα τοῦτον, αἰ ἐν P.G. ὑπ' ἀριθμοὺς: Α' - ΚΒ', ΚΔ' - ΚΣ', ΚΘ' - ΜΑ', ΜΓ' - ΝΣ', ΝΗ' - ΠΖ', ΠΘ' - 4Δ', 4ΣΤ' - 4Η', ΡΔ' - ΡΘ', ΡΙΑ' - ΡΙΔ', ΡΙΣ' - ΡΙΗ', ΡΚ' - ΡΚΒ', ΡΚΔ' - ΡΚΣ', ΡΚΗ' - ΡΑΣ', ΡΛΗ', ΡΜ' - ΡΝ', ΡΝΒ' - ΡΝΖ', ΡΝΘ' - ΡΞΒ', ΡΞΔ' - ΡΞΣ', ΡΞΗ', ΡΟΒ' - ΡΟΗ', ΡΙ' - ΡΙΒ', ΡΙΔ' - ΣΑ', ΣΓ' - ΣΙ', ΣΙΕ', ΣΚΒ' - ΣΜ', ΣΜΒ'.

4. Πρβ.: Κ. ΚΡΟΥΜΒΑΧΕΡ, Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας, μετάφρασις Γεωργίου Σωτηριάδου, Ἀθήναι 1900, τ. Β', σ. 304 καὶ 358. Τὸ ἔργον ἀναφέρεται εἰς τὴν σύνταξιν τῶν ὀκτώ μερῶν τοῦ λόγου καὶ οὐχὶ μόνον εἰς τὴν σύνταξιν τῶν ρημάτων.

9 Χάρτ. 22,5×16,5 σσ. 524 τέλ. 18. άρχ. 19. αί.

Βενιαμίν του Λεσβίου, Φυσική τόμος Α' και Μετεωρολογικά¹.

σ. 3 Κεφ. Α', περί σωμάτων, § 1-4. σ. 4 Κεφ. Β', περί έκτάσεως, § 5-18. σ. 16 Κεφ. Γ', περί πορότητος, § 19-29. σ. 26 Κεφ. Δ', περί βαρύτητος, § 30-55. σ. 46 Κεφ. Ε', περί έλξεως, § 56-75. σ. 59 Κεφ. Στ', περί στερρότητος και άδρανείας, § 76-88. σ. 68 Κεφ. Ζ', περί κινήσεως, § 89-104. σ. 80 Κεφ. Η', περί όμοσειδοϋς κινήσεως, § 105-116. σ. 86 Κεφ. Θ', περί τής άνομοισειδοϋς κινήσεως, § 117-129. σ. 94 Κεφ. Ι', περί δυνάμεων, § 130-138. σ. 102 Κεφ. ΙΑ', περί τής όμοσειδοϋς συνθέτου κινήσεως, § 139-153. σ. 112 Κεφ. ΙΒ', περί τής συνθέτου καμπύλης κινήσεως, § 154-163. σ. 123 Κεφ. ΙΓ', περί τών κεντρικών δυνάμεων, § 164-183. σ. 138 Κεφ. ΙΔ', περί κινήσεως τών οϋρανίων σωμάτων, § 184-203. σ. 160 Κεφ. ΙΕ', περί σφάιρας, § 204-215. σ. 169 Κεφ. ΙΣΤ', περί τών πλανητών ιδίως και περί ήλίου, § 216-250. σ. 204 Κεφ. ΙΖ', περί τής παραλλάξεως και έκκεντρικότητος, § 251-259. σ. 212 Κεφ. ΙΗ', περί τών ύποπλανητών, § 260-276. σ. 226 Κεφ. ΙΘ', περί τής αίτίας τής κινήσεως τών πλανητών και ύποπλανητών, § 277-299. σ. 245 Κεφ. Κ', περί τών κομητών και άπλανών, § 300-315. σ. 255 Κεφ. ΚΑ', περί τής ίσορροπίας είτε στατικής, § 316-337. σ. 269 Κεφ. ΚΒ', περί τών μηχανών, § 338-359. σ. 282 Κεφ. ΚΓ', περί τής τροχιαίας και έντροχίου άξονος, § 360-368. σ. 287 Κεφ. ΚΔ', περί του κεκλιμένου έπιπέδου, κοχλίου και σφηνός, § 369-387. σ. 298 Κεφ. ΚΕ', περί τών συνθέτων μηχανών, § 388-396. σ. 304 Κεφ. ΚΣΤ', περί τής τριβής τών σωμάτων και τής άκαμψίας τών σχοινίων, § 397-412. σ. 314 Κεφ. ΚΖ', περί τής δυναμικής, § 413-429. σ. 324 Κεφ. ΚΗ', περί τής έπικρούσεως τών έλαστικών σωμάτων, § 430-455. σ. 343 Κεφ. ΚΘ', περί κινήσεως σωμάτων επί κεκλιμένων έπιπέδων, § 456-568 (=468). σ. 349 Κεφ. Α', περί του παλμου τών έκκρεμων, § 469-492. σ. 362 Κεφ. ΛΑ', περί τής ίσορροπίας τών ρευστών, είτε ρευστοστατικής, § 493-506. σ. 371 Κεφ. ΛΒ', περί ίσορροπίας σωμάτων διαφόρων ρευστών· εθεν περί ειδικής βαρύτητος τών στερεών και ρευστών σωμάτων, § 507-525. σ. 382 Κεφ. ΛΓ', περί τών φαινομένων τών τριχοειδών σωλήνων, § 526-531. σ. 387 Κεφ. ΛΔ', περί κινήσεως τών ρευστών, είτε ύδραυλικής, § 532-549. σ. 392 Κεφ. ΛΕ', περί μαγνητισμου: "Ορα εις τον Β' τόμον. σ. 393 Περι Μετεωρολογικών. Κεφ. Α', περί ύδατωδών, § 1-36. σ. 419 Κεφ. [Β'], περί ήλεκτρι-

1. Περι του κώδικος αυτού βλ. Α. Σ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑ, "Ένα άγνωστο χειρόγραφο τής άνέκδοτης Φυσικής Βενιαμίν του Λεσβίου, Αθήναι 1968 (άνάτυπο από τον Ε' τόμο του «Δωδεκανησιακού Αρχείου»), όπου και περιγραφή του κώδικος. Ταύτην καταχωρίζομεν και ένταϋθα προς διευκόλυνσιν του μελετητού του καταλόγου.

κῶν μετεωρολογικῶν, § 37-53. σ. 432 Κεφ. Γ', περὶ ἐμφαντικῶν φαινομένων, § 54-74. σ. 447 Κεφ. Δ', περὶ ἀτμοσφαιρικῆς κρᾶσεως, § 75-92. σ. 460 Κεφ. Ε', περὶ σεισμῶν, § 93-102. σ. 466 Κεφ. Στ', περὶ τῆς αἰτίας τῶν ἀνέμων, § 103-115. σ. 477 Κεφ. Ζ', περὶ τῶν βαρομετρικῶν μεταβολῶν, § 116-125. σ. 497 Σχήματα ὑπ' ἀριθ. 1-39 καὶ 41-106 (τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὴν Φυσικὴν, κατὰ κεφάλαια, ὡς ἐξῆς: Σχ. 1 καὶ 2 εἰς τὸ Κεφ. Β', 3 εἰς τὸ Κεφ. Ε', 4 εἰς τὸ Στ', 5 εἰς τὸ Η', 6 εἰς τὸ Θ', 7-14 εἰς τὸ ΙΑ', 15-16 εἰς τὸ ΙΒ', 17-20 εἰς τὸ ΙΓ', 21-25 εἰς τὸ ΙΔ', 26 εἰς τὸ ΙΕ', 27-32 εἰς τὸ ΙΣΤ', 33-36 εἰς τὸ ΙΖ', 37-39 εἰς τὸ ΙΗ', 41-49 εἰς τὸ ΚΑ', 50-61 εἰς τὸ ΚΒ', 62-65 εἰς τὸ ΚΓ', 66-71 εἰς τὸ ΚΔ', 72-77 εἰς τὸ ΚΕ', 78-79 εἰς τὸ ΚΣΤ', 80-81 εἰς τὸ ΚΖ', 82-84 εἰς τὸ ΚΗ', 66 καὶ 85-88 εἰς τὸ ΚΘ', 89-94 εἰς τὸ Λ', 95-100 εἰς τὸ ΛΑ', 101-103 εἰς τὸ ΛΒ' καὶ 104-106 εἰς τὸ ΛΔ'). σ. 521 Σχήματα ὑπ' ἀριθ. 1-4 (τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ Κεφ. Γ' τῶν Μετεωρολογικῶν). σ. 523 [Πίναξ περιεχομένων Α'] βιβλίου [=τῆς Φυσικῆς].

Α. Ἡ Φυσικὴ ἦτο ἴδιον τεῦχος με ἀρίθμησιν σελίδων ἀπὸ 1-392, ἰδιαίτερα δὲ τεύχη τὰ Μετεωρολογικὰ καὶ τὰ Σχήματα. Τὰ τρία ταῦτα τεύχη συνεσταχῶθησαν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀρίθμησις τῆς Φυσικῆς εἰς τὰ τεύχη τῶν Μετεωρολογικῶν καὶ τῶν Σχημάτων. Τὰ φύλλα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐχαράχθησαν τὰ Σχήματα, ἔχουν πλάτος δύο σελίδων, διπλώνονται ὅμως, ὥστε λαμβάνουν τὸ σχῆμα σελίδος. Καὶ εἰς τὰ τρία τεύχη (Φυσικὴν, Μετεωρολογικὰ καὶ Σχήματα) ἡ γραφὴ εἶναι τῆς αὐτῆς χειρός. Ὁ γραφεὺς εἰς τὰς τρεῖς παραγράφους, ποὺ ἀκολουθοῦν τὴν παράγραφον 465, μεταβάλλει τὸν πρῶτον ἀριθμὸν ἀπὸ 4 εἰς 5, ἀπὸ τῆς παραγράφου ὅμως 469 ἐπανέρχεται εἰς τὸν ἀριθμὸν 4. Ἐπίσης ὁ γραφεὺς κατὰ τὴν ἀρίθμησιν τῶν σχημάτων ὑπερπηδᾷ τὸν ἀριθμὸν 40. Κομμένα φύλλα: πρὸ τῆς σελίδος 3, μεταξὺ τῶν σελίδων 522 καὶ 523, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα λευκά, τὰ ὅποια ἐπερίσσευσαν ἀπὸ τὸ τεῦχος τῶν Σχημάτων, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ κώδικος μετὰ τὴν σελίδα 524. Λευκαὶ αἱ σσ. 488-496 ὡς καὶ ἡ ὀπισθία ὀψις τῶν σελίδων μετὰ τὰ σχήματα, ἤτοι αἱ σσ. 498, 500, 502, 504, 506, 508, 510, 512, 514, 516, 518, 520 καὶ 522. Παντελῆς ἔλλειψις ἐρυθρογραφίας καὶ διακοσμῆσεων. Κατάστασις πολὺ καλὴ. Βλάβαι ἀπὸ ὑγρασίας εἰς τὰ περιθώρια τῶν πρώτων σελίδων καὶ τῶν σελίδων μετὰ τὰ Σχήματα καθὼς καὶ εἰς τὸν πίνακα τῶν περιεχομένων. Στάχσις νεωτερικὴ μετὰ χαράγματα καὶ ἔντυπα κοσμήματα.

10 (616) Χάρτ. 23,5 × 17,5 σσ. 274 ἔτ. 1818

Θεοφίλου [Καίτη], Πραγματεία Φυσικῆς Ἐπιστήμης, φιλοπονηθεῖσα ἐν τῇ τῶν Κυδωνιῶν Σχολῇ.

σ. 1 Τοῦ στοιχειώδους μέρους τῆς Φυσικῆς [τμήμα Α']. Κεφ. Α', [περὶ τῶν φυσικῶν γνώσεων ἐν γένει καὶ περὶ τῆς φυσικῆς καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς], § 1-13. σ. 4 Κεφ. Β', περὶ τῶν κατὰ τῶν σωμάτων ἐν γένει κατηγορουμένων, § 14-48. σ. 17 Κεφ. Γ', περὶ τῶν κατὰ μικρὰ διαστήματα ἐκτελουμένων κινήσεων, § 49-281. σ. 90 Κεφ. Δ', περὶ ἀπλῶν σωμάτων, § 282-435. σ. 134 Κεφ. Ε', περὶ συνθέτων [σωμάτων], § 436-566. σ. 171 Τῆς στοιχειώδους

Φυσικῆς τμημα Β'. Κεφ. Α', περι ὀρυκτῶν ἢ ἀνοργάνων σωμάτων, § 567-685.
σ. 210 Κεφ. Β', περι φυτῶν, § 686-732. σ. 223 Κεφ. Γ', περι ζώων,
§ 733-798. σ. 241 Κεφ. Δ', περι ζώων ἱστορίας ἐν γένει, § 799-908.

Α. Γραφή τῆς αὐτῆς χειρὸς μὲ παρεμβολὴν δευτέρας εἰς τὰς σσ. 142-144, 158-160, 179-182, 186-187, 190-196, 211-212, 236-237, 256-258 καὶ 264-265. Παντελῆς ἐλλειψίς ἐρυθρογραφίας. Λευκὴ ἢ σ. 166. Πφφ. ὀκτὼ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τρία εἰς τὸ τέλος, εἰς τὰ ὅποια ὑπάρχουν διάφοροι λογαριασμοί, ἀναφερόμενοι εἰς τὰς συναλλαγὰς τοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1822 καὶ 1823 κατέχοντος τὸν κώδικα, εὐρισκομένου τότε ἐν Ἐλύμπω [= Ὀλύμπω] Καρπάθου. Κομμένα φύλλα μεταξὺ τῆς σ. 274 καὶ τῶν τριῶν τελευταίων παραφύλλων. Κατάστασις πολὺ καλὴ. Στάχσις νεωτερικὴ μὲ ἔντυπα χαράγματα.

Ββ σ. 1 *Καὶ τότε ξὺν τοῖς ἄλλοις Γρηγορίου ἱερο(μονάχου) τοὑπίκλῃν Σαβαρῆ Συμαίου. 1818 δεκεμ(βρίου) 17.*

11 (348,1) Χάρτ. 17×12 φφ. 182 18. αἰ.

Νικηφόρου τοῦ Βλεμμύδου, Ἐπιτομὴ Λογικῆς (P.G. 142, 690-1003).

Α. Ἀρχικὰ κεκοσμημένα. Μικρὸν δίχρωμον κόσμημα εἰς τὸ φ. 177^v. Χρῆσις ἐρυθροῦ χρώματος διὰ τὰς διακοσμήσεις, τὴν γραφὴν τῶν τίτλων τῶν κεφαλαίων καὶ τὰς ἀνακεφαλαιώσεις ὡς καὶ τὴν χάραξιν σχημάτων καὶ διαγραμμάτων. Λευκὰ τὰ φφ. 1-6 καὶ 178^v-182. Κατάστασις ἀρίστη. Στάχσις νεωτερικὴ μὲ χαράγματα καὶ ἔντυπα κοσμήματα.

Ββ φ. 7 *Παρά τῶν σι[ναϊτῶν] εἰς τὸ τῆς Σύμης σχολ[εῖον].*

12 Χάρτ. 15,5×11 φφ. 117 18. αἰ.

Δανιὴλ μοναχοῦ Πατμίου Κεραμέως, Γραμματικά.

- 1 (φ. 1) Τοῖς ἐντυγχάνουσι.
- 2 (φ. 2) Τοῖς μαθητιῶσιν Ἑλλήνων παισὶν εἰσαγωγὴ περὶ τοῦ ὅπως δεῖ ἐρμηνεύειν τὸν κατὰ γραμματικὴν λόγον, οἷς καὶ τὸ χαίρειν ἀπονέμω.
- 3 (φ. 18^v) Περὶ συμφωνιῶν καὶ πτώσεων.
- 4 (φ. 24) Περὶ τοῦ ὅπως ἀκτέον τοὺς εἰσαγωγικούς.
- 5 (φ. 29) Ἐκθεσις γραμματικῆς κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν, φιλοπονηθεῖσα χάριν τῶν φιλομαθῶν¹.

1. Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον εἰς Ἐνετίαν τὸ ἔτος 1780 ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκθεσις τῆς τοῦ Θεοδώρου Γραμματικῆς. Κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν. Φιλοπονηθεῖσα χάριν τῶν φιλομαθῶν» ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐτέρας πραγματείας τοῦ Δανιὴλ «Ἐρμηνεῖα εἰς τὸ τέταρτον τῆς τοῦ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ γραμματικῆς» εἰς ἓνα τόμον ἐκ σελίδων ιβ' + 667, εἰς τὸν ὅποιον προηγεῖται ἡ «Ἐρμηνεῖα εἰς τὸ τέταρτον τῆς τοῦ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ γραμματικῆς» (πρβ. EMILE LEGRAND, *Bibliographie Hellénique*, XVIII s., τ. 2, σ. 328-330, ἀριθ. λήμματος 999). Τὴν ἐκδοσιν ταύτην ἠκολούθησαν αἱ ἐκδόσεις τῶν ἐτῶν 1785 (πρβ. LEGRAND, *ἔ.ξ.* σ. 442 ἀριθ. λήμματος 1158), 1791 (πρβ. Β. Ε. ΡΑΣΤΕ, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία*, συμβολὴ στὴ δεκαετία

Α. Παντελής ἔλλειψις ἐρυθρογραφίας καὶ διακοσμῆσεως. Λευκὰ τὰ φφ. 27ν-28, 77 καὶ 114-117. Κατάστασις ἀρίστη. Πφ. ἐν λευκὸν εἰς τὴν ἀρχήν. Στάχωσις νεωτερικῆ μετὰ χαράγματα καὶ ἔντυπα κοσμήματα.

Β. φ. 1 Ἀφιερῶθη παρὰ τῶν σιναιτῶν εἰς τὸ τῆς Σύμης σχολεῖ[ον].

13 (910,1) Χάρτ. 20,5×15 φφ. 189 ἔτ. 1789

Ἑρμηνεῖα λόγων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.

1 (φ. 17) Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν. Ἡ ἔρμηνεῖα τοῦ λόγου προχωρεῖ κατὰ παραγράφους. Τῆς ἔρμηνείας ἐκάστης παραγράφου προηγεῖται ἢ ἀναγραφὴ τοῦ πρώτου στίχου τοῦ κειμένου τῆς παραγράφου ταύτης ἢ μέρους τοῦ στίχου αὐτῆς. Ὁ ἔρμηνευτὴς δὲν κατονομάζεται. Ἀρχ. Κείμενον: Χριστὸς γεννᾶται δοξάσατε. Ἑρμηνεῖα: Τὸ Χριστὸς ὄνομα, κυρίως μὲν τὸ συναμφοτέρον δηλοῖ Θεὸν ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον— Τέλ. Κείμενον: Δι' ἀπασῶν ὄδουσον. Ἑρμηνεῖα: Ὀδεύσεις δι' ἀπασῶν τῶν ἡλικιῶν Χριστοῦ καὶ δυνάμεον, εἴτ' οὖν θεοσημειῶν, μιμούμενος...

2 (φ. 45) Μακαρίου ἱεροδιακόνου Πατμίου [Καλογερά], Περικοπιὰ τινες διερμηνευθεῖσαι ἐκ τῆς λατινίδος φωνῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκ τῶν πολλῶν ἐξηγήσεων τοῦ Ἡλία [Κρήτης] τοῦ ἀρίστου ἔρμηνευτοῦ τῶν ὑψηλῶν καὶ δυσνοήτων λόγων. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Εἰς τὸν ἀπολογητικὸν τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς [ἔνεκεν] καὶ αὐθις ἐκεῖθεν ἐπανόδου. Ἡ ἔρμηνεῖα καὶ εἰς τὸν λόγον τοῦτον προχωρεῖ καθ' ὃν τρόπον καὶ εἰς τὸν προηγούμενον.

1791-1799, Ἀθήναι 1969, ἀριθ. λήμματος 7) καὶ 1804 (πρβ. Δ. ΓΚΙΝΗ καὶ Β. ΜΕΞΑ, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία, 1800-1863, τ.Α', σ. 42, ἀριθ. λήμματος 256), χωρὶς ὅμως εἰς καμίαν ἀπὸ τὰς τέσσαρας αὐτὰς ἐκδόσεις νὰ περιλαμβάνονται ἢ προσφώνησις «Τοῖς ἐντυγχάνουσι», ἢ εἰσαγωγὴ «Τοῖς μαθητιῶσιν Ἑλλήνων παισὶν περὶ τοῦ ὅπως δεῖ ἐρμηνεύειν τὸν κατὰ γραμματικὴν λόγον», καὶ τὸ «Περὶ τοῦ ὅπως ἀκτέον τοὺς εἰσαγωγικούς». Ἀντιθέτως τὸ «Περὶ συμφωνιῶν καὶ πτώσεων» περιλαμβάνεται εἰς ὅλας τὰς ἐκδόσεις ὡς τελευταῖον κεφάλαιον τῆς πραγματείας «Ἐκθεσις τῆς τοῦ Θεοδώρου Γραμματικῆς κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν». Οὕτω δὲν εὐσταθεῖ ἢ ὑπὸ τοῦ ΝΙΚ. ΦΟΡΟΠΟΥΛΟΥ («Ὁ διδάσκαλος τῆς Πατμιάδος Δανιὴλ Κεραμεὺς καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ»), ΕΕΒΣ 31, [1964] 287), ὑποστηριζομένη ἀποψις ὅτι τὸ «Περὶ συμφωνιῶν καὶ πτώσεων» εἶναι ἐκ τῶν ἀνεκδότων ἔργων τοῦ Δανιὴλ. Εἶναι βεβαίως ἀληθὲς ὅτι τὰ «Περὶ συμφωνιῶν καὶ πτώσεων» δὲν ἐκτίθενται εἰς τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος ἐκδόσεις κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τρόπον, ὅπως εἰς τὸν ἐνταῦθα περιγραφόμενον κώδικα. Ἀλλὰ τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μετὰ τὴν ὅλην πραγματείαν, γεγονός τὸ ὅποσον δικαιολογεῖ, νομίζω, τὴν σκέψιν ὅτι ἡ ἔντυπος μορφή τῆς πραγματείας ταύτης εἶναι ἢ ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ θεωρηθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα πρὸ τῆς δημοσιεύσεώς της. Τὴν ἀποψιν ταύτην ἐπιβεβαιοῖ καὶ τὸ ὅτι εἰς ὅλας τὰς ἐκδόσεις τὸ τέλος τοῦ «Περὶ συμφωνιῶν καὶ πτώσεων» ἀκολουθεῖ παράδειγμα συντακτικῆς ἀναλύσεως κειμένου (τῆς πρώτης περιόδου τοῦ «Πρὸς Δημόνικον» λόγου τοῦ Ἰσοκράτους), τὸ ὅποσον δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν ἐνταῦθα περιγραφόμενον κώδικα.

Ἄρχ. Κείμενον: "Ἦττημαι καὶ τὴν ἦτταν ὁμολογῶ. Ἐρμηνεία: Νικᾶν ἐν πᾶσιν οὐ θεμιτόν, οὔτε μὴν ἀσφαλές, ἀλλὰ συμφέρει ἐνίοτε καὶ νικᾶσθαι... Τέλ. Κείμενον: Ὡς ἂν ποιμαίνωμεν (γρ.: ποιμαίνοιμεν) τὸ ποιμνιον. Ἐρμηνεία: Διὰ τοῦτο φησὶν ἠδξάμην ἄγεσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ... Τῆς ἐρμηνείας τοῦ λόγου τούτου προηγοῦνται (φ. 45-46) σύντομος ὑπόθεσις αὐτοῦ καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἐπιγραφῆς του.

A. Χρῆσις ἐρυθρᾶς μελάνης διὰ τὴν γραφὴν κειμένων τινῶν καὶ τὴν διακόσμησιν ἀρχικῶν τινῶν τῶν ἐρμηνειῶν. Δίχρωμον κόσμημα εἰς φ. 174^v μετὰ τὸ τέλος τῆς τελευταίας ἐρμηνείας. Λευκὰ τὰ φφ. 1-16, 44^v καὶ 175^v-189. Κατάστασις ἀρίστη. Στάχσις χαρτίνη.

B. 1φ. 17 1789 Ἀπριλλίου 24. 2φ. 175 Καὶ τότε κτήμα Νεοφύτου Σημαίου, || τοῦ ὡς ἀληθῶς ἱεροδιακόνου || γραφθὲν δὲ καλῶς διὰ χειρὸς Νικήτα || Μπογιατζῆ τε τοῦ εἰλικρινεστάτου || ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς τῶν Συμαίων χώρας || καθηγητοῦ τε ὄντος τοῦ Γερασίμου || τοῦ ἐκ Κερκύρας ἀναλάμψαντος ἦδη, || ὃν ὁ ὕψιστος αἰωνίως στηρίζοι. || Χαίροις ὦ Νεόφυτε πολυέραστε φίλε || ἀναθάλλεις γὰρ ὡς ὄντως φυτὸν νέον. || Ὁ σὸς Βασίλης φίλος ἠγαπημένος.

ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΤΩΝ¹

Ἄγαπητὸς διάκονος 1,21. 5,4.	Γαβρίας - βλ. Βαβρίας.
Ἄγαπητὸς Χατζῆ Νικήτα διάκονος, κγρ. 4. 5.	Γεράσιμος διδλ. 13.
Ἄθανάσιος Ἀλεξανδρείας 3,10.	Γεώργιος κγρ. 2.
Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου 2,10.	Γεώργιος Λεκαπηνὸς - βλ. Λεκαπηνὸς
Βαβρίας 3,9. 5,1. Βλ. καὶ Γαβρίας.	Γρηγόριος Θαυματουργὸς 3,10.
Βασιλάκης - βλ. Νικηφόρος Β.	Γρηγόριος Θεολόγος 1,12-14-15. 2,8.
Βασίλειος μτφρ. 1.	3,10. 4,10. 7,1-3-5-7.
Βασίλειος ἐπίσκ. Σελευκείας 2,4-6. 5,7-9.	Γρηγόριος ἱερομ. Σαβαρῆς κτρ. 10.
Βασίλειος Μέγας 1,15. 2,7-9. 3,10.	Γρηγόριος Νύσσης 1,13. 3,10.
4,1-9. 5,10-11. 6,1-2. 7,4-6.	Δανιὴλ Κεραμεὺς 1,26. 6,11. 12.
Βασίλης 13.	Δημοσθένης 1,1-2.
Βενιαμὴν Λέσβιος 9.	Διογένης 3,8.
Βλεμμύδης Νικηφόρος 11.	
Βόλφιος Ἰερώνυμος 5.	Ἰλιάς Κρήτης 13,2.

1. α) Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς δηλοῖ τὸν ἀριθμὸν τοῦ κώδικος ὅπου ὑπάρχει δεῦτερος, μετὰ τὸ κόμμα, οὗτος δηλοῖ τὸ τμήμα (κείμενον) ὅπου εἰς τὸν ἴδιον κώδικα ἔχομεν πολλοὺς ἀριθμοὺς τμημάτων, ἐθέσαμεν ἄνω τελείαν (π.χ. Βασίλειος ὁ Μέγας 1,15. 2,7-9.

β) κγρ. = κωδικογράφος (γραφεὺς ὀλοκλήρου τοῦ κώδικος ἢ μέρους αὐτοῦ).

γ) κτρ. = κτήτωρ τοῦ κώδικος

δ) διδλ. = διδάσκαλος μνημονεύμενος εἰς τὸν κώδικα.

ε) μτφρ. = μεταφραστὴς (ἐξηγητὴς κειμένου).

- Θεμιστιος φιλόσοφος 1,19.
 Θεόδωρος Πρόδρομος 1,24. 3,1-3. 5,2.
 Θεόφιλος Καΐρης - βλ. Καΐρης Θ.
- Ἰερώνυμος Βόλφιος - βλ. Βόλφιος.
 Ἰσοκράτης 5,21. 6,3-4.
 Ἰωάννης Δαμασκηνός 3,7. 5,19.
 Ἰωάννης Συμαῖος ὁ καὶ Μίκλης κτρ. 8.
 Βλ. καὶ Μίκλης Ἰωάννης Συμαῖος.
 Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος 2,1-3. 3,6. 5,5-6.
- Καΐρης Θεόφιλος 10.
 Κοσμάς ὁ μελωδὸς 5,12-18·20.
 Κωνσταντῖνος κγρ. 2.
- Λεκαπηνός Γεώργιος 8.
 Λέων βασιλεὺς 1,29.
 Λουκιανός 1,4·7-8·10. 3,4-5. 6,5·9-10.
- Μακάριος ἱεροδιάκονος Καλογεράς 13,2.
 Μίκλης - βλ. Ἰωάννης Συμαῖος Μίκλης.
 Μιχαὴλ σύγκελλος 8.
 Μιχαὴλ κγρ. 1. 6.
 Μπογιατζῆς - βλ. Νικήτας Μπ.
- Νεόφυτος ἱεροδιάκονος Φασουλάριος κγρ.
 6. 7. κτρ. 13.
 Νικήτας κγρ. 6.
 Νικήτας Μπογιατζῆς κγρ. 13.
 Νικηφόρος Βασιλάκης 1,25.
 Νικηφόρος Βλεμμύδης 11.
- Ὅμηρος 1,3·5·9·11·22·23. 2,11. 5,3.
- Παναγιώτης 2.
 Παντελῆς Τηλιακός κγρ. 3.
 Πλούταρχος 1,16-18. 6,6-8·10.
 Πορφύριος Τύριος 3,12.
- Σοφία Σειράχ 1,20.
 Σιναῖται κτρ. 11. 12.
 Συνέσιος Πτολεμαῖδος 1,6.
- Τηλιακός - βλ. Παντελῆς Τ.
 Τήλιος 6.
- Φασουλάριος - βλ. Νεόφυτος ἱεροδ. Φ.
- Wolf, Hieronymus 5.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Σ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ